

Ζεπάτου, Β. (2016). Η διαμόρφωση της φιλοσοφίας, σκοπών, αξόνων και κριτηρίων για τη σύνταξη των Προγραμμάτων Σπουδών Υποχρεωτικού Πιάνου και Πιάνου ως Ατομικό Όργανο Επιλογής Γυμνασίου των Μουσικών Σχολείων και του Οδηγού Εκπαιδευτικού στο πλαίσιο της Πράξης «ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ (Σχολείο 21ου αιώνα) – Νέο Πρόγραμμα Σπουδών». Στο Μ. Κοκκίδου & Ζ. Διονυσίου (Επιμ.), *Μουσικός Γραμματισμός: Τυπικές και Άτυπες Μορφές Μουσικής Διδασκαλίας-Μάθησης (Πρακτικά 7ου Συνεδρίου της Ελληνικής Ένωσης για τη Μουσική Εκπαίδευση)* (σσ. 200-210). Θεσσαλονίκη: Ε.Ε.Μ.Ε.

Η διαμόρφωση της φιλοσοφίας, σκοπών, αξόνων και κριτηρίων για τη σύνταξη των Προγραμμάτων Σπουδών Υποχρεωτικού Πιάνου και Πιάνου ως Ατομικό Όργανο Επιλογής Γυμνασίου των Μουσικών Σχολείων και του Οδηγού Εκπαιδευτικού στο πλαίσιο της Πράξης «ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ (Σχολείο 21ου αιώνα) – Νέο Πρόγραμμα Σπουδών»

Βασιλική Ζεπάτου

Καθηγήτρια Μουσικής ΠΕ 16.01, Μουσικό Σχολείο Αλίμου
vzepatou@sch.gr

Περίληψη

Στο πλαίσιο της υλοποιούμενης από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.) Πράξης «ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ (Σχολείο 21ου αιώνα) – Νέο Πρόγραμμα Σπουδών» του Επιχειρησιακού προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» του Ε.Σ.Π.Α. (2007-2013), εκπονήθηκαν για τα Μουσικά Σχολεία νέα Προγράμματα Σπουδών (Π.Σ.) Υποχρεωτικού Πιάνου και Πιάνου ως Ατομικό Όργανο Επιλογής και Οδηγός Εκπαιδευτικού (Ο.Ε.) για το Πιάνο. Η παρούσα εισήγηση παρουσιάζει τη φιλοσοφία, τους σκοπούς, τους άξονες και τα κριτήρια όπως διαμορφώθηκαν στο θεωρητικό καθοδηγητικό πλαίσιο που εκπονήθηκε για τη σύνταξη των Π.Σ. και του Ο.Ε. Πιάνου. Αναφέρεται στα δεδομένα, στις παραμέτρους και τις αρχές που ελήφθησαν υπόψη, στις αναγκαιότητες εκσυγχρονισμού του περιεχόμενου της σπουδής του πιάνου στα Μουσικά Σχολεία, στα καινοτόμα στοιχεία που εισήχθησαν και στη δόμηση (μοντελοποίηση) των Π.Σ. και του Ο.Ε. Στόχος είναι η προσέγγιση του διέποντος αξιακού πλαισίου να συμβάλει στον επιδιωκόμενο μουσικό γραμματισμό μέσα από τα νέα αυτά στοιχεία-εργαλεία διδασκαλίας του πιάνου στα Μουσικά Σχολεία.

Λέξεις κλειδιά: πρόγραμμα σπουδών, υποχρεωτικό πιάνο, πιάνο ως ατομικό όργανο επιλογής, θεωρητικό πλαίσιο

Zepatou, V. (2016). Shaping the philosophy, objectives, key elements and criteria for developing the Music School curricula for Compulsory Piano and Piano as an Instrumental Elective in Junior High School and the Piano Teacher's Guide in the "New School (21st Century School) – New Curriculum" Project. In M. Kokkidou & Z. Dionyssiou (Eds.), *Music Literacy: Formal and Informal Ways of Music Teaching-Learning (Proceedings of the 7th International Conference of the Greek Society for Music Education)* (pp. 200-210). Thessaloniki: GSME.

Shaping the philosophy, objectives, key elements and criteria for developing the Music School curricula for Compulsory Piano and Piano as an Instrumental Elective in Junior High School and the Piano Teacher's Guide in the "New School (21st Century School) – New Curriculum" Project

Vasiliki Zepatou

Music Educator, Music High School of Alimos

vzepatou@sch.gr

Abstract

The "New School (21st century School) – New Curriculum" Project, implemented by the Institute of Educational Policy (I.E.P.) as part of the N.S.R.F. (2007-2013) Operational Programme "Education and Lifelong Learning", encompassed the development of new curricula for Music Schools including the subjects: Compulsory Piano (C.P.C.) and Piano as an Instrumental Elective (E.P.C.) and also a Piano Teacher's Guide (P.T.G.). This presentation focuses on the underlying philosophy, objectives, key elements and criteria as laid out in the guiding document for developing the new Piano Curricula and Teacher's Guide. It refers to facts, parameters and principles taken into account, the necessity for revising piano-study content in Music Schools, innovations introduced and the structure (modeling) of the curricula and the P.T.G. It aims at the understanding of the governing values framework, so that the latter may contribute to promoting music literacy as intended through the new elements/tools for piano teaching in Music Schools.

Keywords: curriculum, compulsory piano, piano as an instrumental elective, theoretical framework.

Εισαγωγή

Το 2010 άρχισε η υλοποίηση της Πράξης «ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ (Σχολείο 21ου αιώνα) – Νέο πρόγραμμα σπουδών» από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (Π.Ι.) και συνεχίστηκε από το διάδοχο φορέα του, το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.). Η Πράξη αποσκοπεί «στην εκπόνηση νέου προγράμματος σπουδών (ΠΣ) προσχολικής, πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σύμφωνα με τις αρχές του Νέου Σχολείου» (Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση & Δια Βίου Μάθηση», 2010).

Στις 21.12.2011 εντάχθηκε στην Πράξη η εκπόνηση αναμορφωμένων ή νέων προγραμμάτων σπουδών, εργαλείων διδακτικών προσεγγίσεων (Οδηγών Εκπαιδευτικού) και νέου εκπαιδευτικού υλικού για τα Μουσικά μαθήματα Γυμνασίου και Λυκείου των Μουσικών Σχολείων (Μ.Σ.) (Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση & Δια Βίου Μάθηση», 2011) με βούληση της πολιτικής ηγεσίας του ΥΠ.Π.Ε.Θ. και κατόπιν της από 15-2-2011 Πρότασης της Καλλιτεχνικής Επιτροπής (Κ.Ε.) Μουσικών Σχολείων (βάσει των Πράξεων: αρ. 9/11-1-2011, Θέμα 4 και αρ. 14/15-2-2011, Θέμα 2) και των σχετικών ενεργειών του Π.Ι.

Οι δράσεις για τα Μ.Σ. προχώρησαν το 2014 και 2015 με καθυστέρηση οφειλόμενη στην κατάργηση του Π.Ι. και στην ίδρυση και λειτουργία του Ι.Ε.Π. με το Ν. 3966/2011 (ΦΕΚ 118 Α'). Ενδιάμεσα, η Κ.Ε. των Μ.Σ. επιδίωξε την επίτευξη υλοποίησης των δράσεων και λόγω νεότερων δεδομένων και επακόλουθων αλλαγών του ωρολογίου προγράμματος των Μ.Σ. υπέβαλλε εισηγήσεις συμπλήρωσης και επικαιροποίησης της αρχικής από 15-2-2011 Πρότασης με τις Πράξεις: αρ. 66/16-1-2012, Θέμα 3, αρ. 70/20-2-2012, Θέμα 10 με τελική την με αρ. 101/8-10-2012, Θέμα 20 (Καλλιτεχνική Επιτροπή, 2012).

Μετά από σχετική πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος (Ι.Ε.Π., 2014α), δημιουργήθηκε Μητρώο Αξιολογητών των Προγραμμάτων Σπουδών (Π.Σ.) και των Οδηγών για τον Εκπαιδευτικό (Ο.Ε.) για τα Μουσικά Γυμνάσια και Λύκεια. Απ' αυτό επελέγησαν ειδικοί επιστήμονες/εμπειρογνώμονες ως προς τρία Θεματικά Πεδία: Ευρωπαϊκή Μουσική, Παραδοσιακή Μουσική και Μουσικά Όργανα. Για το πεδίο των Μουσικών Οργάνων Μουσικών Γυμνασίων, επιλέχθηκαν έξι ειδικοί επιστήμονες/εμπειρογνώμονες Αξιολογητές και ο Συντονιστής τους (Α.Μ.Ο.). Προχώρησαν οι σχεδιασμοί για τέσσερις μουσικές ειδικεύσεις των Μ.Σ.: πιάνο, κιθάρα, βιολοντσέλο και φλάουτο (Ι.Ε.Π., 2014β). Δύο εκ των Α.Μ.Ο. είχαν ειδικευση στο Πιάνο.

Ανατέθηκε στους Α.Μ.Ο. η δημιουργία θεωρητικού καθοδηγητικού πλαισίου για τους εκπαιδευτές των Π.Σ. και των Ο.Ε. καθώς και η αξιολόγηση των Π.Σ. και Ο.Ε. Έτσι εκπόνησαν το κείμενο εργασίας με τίτλο: *Γενική φιλοσοφία και σκοποί του Προγράμματος Σπουδών του θεματικού πεδίου 'Μουσικά Όργανα' σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα γνώσεων- δεξιοτήτων – ικανοτήτων. Άξονες και κριτήρια για τη σύνταξη των νέων Προγραμμάτων Σπουδών και των Οδηγών για τον εκπαιδευτικό με βάση το ωρολόγιο πρόγραμμα στο πλαίσιο της Πράξης «ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ (Σχολείο 21ου αιώνα) – Νέο Πρόγραμμα Σπουδών» με κωδικό ΟΠΣ 29540 του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής* (Χρυσοστόμου κ.ά., 2015). Το κείμενο αυτό θα αναφέρεται συντομογραφικά ως Γ.Φ.Σ.Μ.Ο.

Σκοπός

Η παρούσα εισήγηση αποσκοπεί στην παρουσίαση και συζήτηση της διαμόρφωσης της φιλοσοφίας και των σκοπών, αξόνων και κριτηρίων για τη σύνταξη των Προγραμμάτων Σπουδών Υποχρεωτικού Πιάνου (Υ.Π.) και Πιάνου ως Ατομικό Όργανο Επιλογής (Π.Α.Ο.Ε.) των Μουσικών Σχολείων και του Οδηγού Εκπαιδευτικού για το Πιάνο που περιλαμβάνονται Γ.Φ.Σ.Μ.Ο. Αναδεικνύει ζητήματα και παραμέτρους που ελήφθησαν υπόψη και λειτουργεί αφορητικά για τις επακόλουθες εισηγήσεις της στρογγυλής τράπεζας που εστιάζουν σε γενικά και ειδικά χαρακτηριστικά των νέων Π.Σ. και του Ο.Ε. Πιάνου, ώστε να ανιχνευθεί το διαμεσολαβούμενο θεωρητικό καθοδηγητικό πλαίσιο σε αυτά και να αναπτυχθεί προβληματισμός γύρω από τον επιδιωκόμενο γραμματισμό της διδασκαλίας του Πιάνου στα Μουσικά Σχολεία.

Μεθοδολογία

Ακολουθείται μεικτή μεθοδολογική προσέγγιση με περιγραφή και ανάλυση των δεδομένων βάσει της ερμηνευτικής μεθόδου αλλά και της κριτικής ανάλυση λόγου, η οποία αντιμετωπίζει το λόγο ως μία σύνθεση αποτελούμενη από την κοινωνική πρακτική, την κατασκευή, διανομή και κατανάλωση του κειμένου και το ίδιο το κείμενο (Μπονίδης, 2004: 142-143).

Ο Tyler (1949) θέτει την εκπαιδευτική και κοινωνική φιλοσοφία ως υπόβαθρο, με αξίες αποτιμώμενες ως σημαντικές να αποτελούν οδηγό για τη δημιουργία των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, των σπουδών, τη λειτουργία των σχολείων και τις εκπαιδευτικές πρακτικές. Ο Eisner (2002) έχει επισημάνει τη μη πληθώρα ερευνών για τη διαδικασία ανάπτυξης προγραμμάτων σπουδών και ότι αυτά πρέπει να αξιολογηθούν προ εφαρμογής τους στην τάξη για να εκτιμηθεί η διδακτική τους αξία ενώ ο Swanwick (2003) θεωρεί απαραίτητη τη διάκριση και αξιολόγηση των curricula Μουσικής ως προς τη φιλοσοφία τους, τα εξέχοντα ή αποκλίνοντα χαρακτηριστικά τους, τις προτεινόμενες πρακτικές κ.ά. (Κοκκίδου, 2009: 1-5).

Οι παραπάνω ισχυρισμοί αφορούν το αναλυόμενο εγχείρημα. Τα νέα Π.Σ. και Ο.Ε. Πιάνου εδράζονται σε μία γενική εκπαιδευτική πολιτική (curriculum policy making) και ανάπτυξη του προγράμματος (generic curriculum development) όπως τέθηκε μέσα από την Πράξη του «Νέου Σχολείου». Οι Α.Μ.Ο., στηριζόμενοι στις γενικότερες αρχές του «Νέου Σχολείου», διαμόρφωσαν ένα ολοκληρωμένο αξιακό σύστημα για τη διδασκαλία μουσικών οργάνων και την εκπόνηση και αξιολόγηση των νέων Π.Σ. και Ο.Ε. με εξειδίκευση για κάθε όργανο.

Οι Α.Μ.Ο. έθεσαν πλήθος ερωτημάτων και ερεύνησαν και αξιοποίησαν δεδομένα, παραμέτρους και αρχές που κατέταξαν σε τέσσερις πυλώνες:

Α. Θεσμικό πλαίσιο των Μουσικών Σχολείων,

Β. Όραμα, αρχές και υλοποίηση της Πράξης του «Νέου Σχολείου»,

Γ. Διεθνή πρότυπα γνώσεων - δεξιοτήτων - ικανοτήτων και πλαίσια ανάπτυξης μουσικής εκπαίδευσης και

Δ. Διαπιστωμένη εμπειρία και εκφάνσεις λειτουργίας των Μουσικών Σχολείων και της μουσικής εκπαίδευσης γενικότερα (Χρυσοστόμου κ.ά., 2015: 1-6).

Χαρακτηριστικά στοιχεία που ελήφθησαν υπόψη για το Πιάνο είναι:

- Το ωρολόγιο πρόγραμμα των Μ.Σ. με μία διδακτική ώρα εβδομαδιαία Υ.Π. στο

Γυμνάσιο και την Α΄ τάξη Λυκείου και, για το Π.Α.Ο.Ε., δύο διδακτικές ώρες εβδομαδιαία στο Γυμνάσιο και μία διδακτική ώρα εβδομαδιαία στο Λύκειο

- Ο χαρακτηρισμός του Υ.Π. ως μάθημα Ομάδας Β΄ (δευτερεύον) ενώ του Π.Α.Ο.Ε. ως μάθημα Ομάδας Α΄ (πρωτεύον)

- Τα Αναλυτικά Προγράμματα Πιάνου των Μ.Σ της υπ΄ αρ. Γ2/3100/8.5.1995 Υπουργικής Απόφασης (Υ.Α.) και της υπ΄ αρ. 68092/Γ7/12-6-2009Υ.Α.

- Οι αρχές του «Νέου Σχολείου» που αποσκοπούν σε Π.Σ. ανοικτό, ευέλικτο, στοχοκεντρικό, ενιαίο, συνεκτικό, διαθεματικό, βιωματικό και παιδαγωγικά διαφοροποιημένο που καλλιεργεί συνεργατικούς, αυτοκατευθυνόμενους και άλλους τρόπους μάθησης ώστε οι νέοι να αντεπεξέλθουν στις προκλήσεις του 21ου αιώνα και να διαπαιδαγωγηθούν ως ενεργοί πολίτες της ελληνικής ευρωπαϊκής και παγκόσμιας κοινωνίας

- Η Σύσταση του 2006 περί των οκτώ βασικών ικανοτήτων της δια βίου μάθησης (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2006)

- Τα προγράμματα (syllabus) Πιάνου έγκριτων φορέων διαφόρων χωρών: Australian Music Examinations Board, Associated Board of the Royal Schools of Music (Ηνωμένο Βασίλειο), Trinity College London κ.ά.

- Οι παράμετροι της διδασκαλίας πιάνου στα Μ.Σ. όπως: ύπαρξη εκπαιδευτικού προσωπικού, δυνατότητα μελέτης του οργάνου από τους μαθητές, χαρακτηριστικά μαθητών που μαθαίνουν πιάνο ως ατομικό όργανο επιλογής κ.ά. (Χρυσοστόμου κ.ά., 2015: 1-18)

Οι Α.Μ.Ο., με κατ΄ιδίαν συναντήσεις και εξ αποστάσεως ανταλλαγή απόψεων, ιδεών και κειμένων, εργάστηκαν στο προκαθορισμένο από την Πράξη διάστημα από 19/12/2014 έως 19/1/2015 και κατέθεσαν το ζητούμενο κείμενο εργασίας (Γ.Φ.Σ.Μ.Ο.).

Ευρήματα και Αποτελέσματα

Η διάρθρωση του κειμένου: Γ.Φ.Σ.Μ.Ο. απεικονίζεται στον ακόλουθο πίνακα:

Πίνακας 1: Διάρθρωση του κειμένου Γ.Φ.Σ.Μ.Ο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ
1.	Εισαγωγή
2.	Παρουσίαση και ανάλυση των 4 πυλώνων, μελετούμενων ερευνητικών δεδομένων και διαπιστώσεων εξειδικευμένων ερευνών για τα ελληνικά Μ.Σ. Διατύπωση γενικών αρχών διδασκαλίας μουσικών οργάνων και γενικών στόχων του μαθήματος του Ατομικού Οργάνου Επιλογής στα Μ.Σ.
3.	Σκοποί, άξονες, αρχές και τα κριτήρια σύνταξης Προγραμμάτων Σπουδών εξειδικευμένα για: Πιάνο, Κιθάρα, Βιολοντσέλο και Φλάουτο.
4.	Άξονες και κριτήρια σύνταξης των Οδηγών Εκπαιδευτικού για τα Μουσικά Όργανα
5.	Βιβλιογραφία.

Τα κεφάλαια 1, 2, 4 και 5 αφορούν από κοινού τα τέσσερα μουσικά όργανα ενώ το 3^ο εξειδικεύεται για κάθε όργανο.

Ορίστηκε η ανάπτυξη των Π.Σ. να γίνει σε έξι ετήσια και διαδοχικά επίπεδα σπουδών που δεν αντιστοιχούν απαραίτητα στις σχολικές τάξεις φοίτησης, προς κάλυψη της ατομικής προόδου τόσο αρχαρίων όσο πιο προχωρημένων μαθητών. Αναθεωρήθηκε, επομένως, το επίπεδο διάρκειας διδακτικού τριμήνου του αναλυτικού προγράμματος του 1995 για λόγους παιδαγωγικούς και λειτουργικούς (Χρυσοστόμου κ.ά., 2015: 9, 11-12). Αυτό συνάδει και με τα προγράμματα (syllabus) άλλων χωρών που μελετήθηκαν.

Το Υ.Π. και το Π.Α.Ο.Ε. αποτελούν δύο ξεχωριστά μαθήματα. Δημιουργήθηκαν αντίστοιχα δύο διακριτά προγράμματα σπουδών με ταύτιση ως προς τη δομή τους και τη θεώρηση των έξι επιπέδων αλλά με διαφοροποίηση ως προς το γενικό σκοπό τους και την έμφαση στις αναπτυσσόμενες γνώσεις και δεξιότητες. Διαφοροποιημένες σπουδές πιάνου συναντήθηκαν άλλωστε και σε syllabus άλλων χωρών (Trinity College London, 2014· New Zealand Music Examinations Board).

Στο Γ.Φ.Σ.Μ.Ο. ορίστηκαν οι σκοποί αντίστοιχα ως εξής:

«Ο Σκοπός του μαθήματος του Υποχρεωτικού Πιάνου είναι η γνώση του πιάνου και του ρεπερτορίου του και η ανάπτυξη δεξιοτήτων τεχνικής και ερμηνείας έτσι ώστε το όργανο να αποτελεί μέσο μουσικής έκφρασης και αναδημιουργίας καθώς και γενικό εργαλείο αναφοράς για την ευρύτερη μουσική παιδεία του/της μαθητή/μαθήτριας σε σχέση με άλλα μουσικά μαθήματα του Μουσικού Σχολείου και για την πρακτική εξερεύνηση της μουσικής με την παρουσίαση ποικίλων ειδών μουσικής, τον πειραματισμό με τον ήχο και την ανάπτυξη της προσωπικής του/της δημιουργικότητας και της αγάπης για τη μουσική.

Ο Σκοπός του μαθήματος του Πιάνου ως Ατομικό Όργανο Επιλογής στο Μουσικό Σχολείο είναι η εμβάθυνση στο σκοπό και τους στόχους του Υποχρεωτικού Πιάνου έτσι ώστε να επεκτείνει και να συμπληρώσει τη γνώση του πιάνου και του ρεπερτορίου του και να δώσει ιδιαίτερη έμφαση στην ανάπτυξη δεξιοτήτων τεχνικής και ερμηνείας του πιάνου σε διασύνδεση με τη λειτουργία του οργάνου ως εργαλείο για την ευρύτερη μουσική παιδεία του μαθητή σε σχέση με άλλα μουσικά μαθήματα του Μουσικού Σχολείου και για την πρακτική εξερεύνηση της μουσικής με παρουσίαση ποικίλων ειδών μουσικής, πειραματισμό με τον ήχο και ανάπτυξη της προσωπικής του δημιουργικότητας και της αγάπης για τη μουσική.» (Χρυσοστόμου κ.ά., 2015: 12). Πρόθεση ήταν μία πιο ολοκληρωμένη θεώρηση των δύο μαθημάτων σε σχέση με τη διατύπωση του γενικού σκοπού στα αναλυτικά προγράμματα πιάνου του 1995 και 2009.

Ορίστηκε τα νέα Π.Σ. να αποτελούνται από: Α) Εισαγωγή και Β) Κύριο μέρος με την κοινή για κάθε επίπεδο πινακοποιημένη δομή που αναπτύσσεται στον ακόλουθο πίνακα:

Πίνακας 2: Δομή του Π.Σ. για ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΟ ΠΙΑΝΟ ή ΠΙΑΝΟ ως ΑΤΟΜΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ ΕΠΙΛΟΓΗΣ: ΕΠΙΠΕΔΟ χ (όπου $\chi=1, \dots, 6$: επίπεδο) (Χρυσοστόμου κ.ά., 2015: 13-16)

ΟΡΓΑΝΩΤΕΣ ΓΝΩΣΕΩΝ-ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ-ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΩΝ	ΣΤΟΧΟΙ	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ: ΚΛΙΜΑΚΕΣ, ΑΡΠΙΣΜΟΙ, ΣΥΓΧΟΡΔΙΕΣ, ΜΟΥΣΙΚΑ ΕΡΓΑ, ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ & ΜΕΣΑ	ΛΕΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
χ.1 Μουσική Ανάγνωση και Τεχνική του πιάνου	Ο μαθητής επιδιώκεται: χ .1.1 Να ... χ .1.2 Να ... κ.ο.κ.	<u>χΥΠ1 Υποχρεωτικό περιεχόμενο:</u> χ ΥΠ1:Κλίμακες, αρπισμοί, συγχορδίες χ ΥΠ1.1 χ ΥΠ1.2 κ.ο.κ	χ A1 <u>Διαμορφωτική αξιολόγηση</u> χ A2 <u>Ελάχιστες απαιτήσεις ύλης:</u>
χ.2 Άρθρωση, Ήχος, και Προσωδία	Ο μαθητής επιδιώκεται: χ .2.1 Να ... χ .2.2 Να ... κ.ο.κ.	χ ΥΠ2: Μουσικά έργα χ ΥΠ2.1 Ομάδα Α (Σπουδή): χ ΥΠ2.2 Ομάδα Β (Πολυφωνικό/ προκλασικό έργο):	χ A3 <u>Τελική ετήσια αξιολόγηση:</u> χ A3.1 χ A3.2 χ A3.3 χ A3.4
χ.3 Μουσική τεχνολογία και ερμηνεία	Ο μαθητής επιδιώκεται: χ .3.1 Να ... χ .3.2 Να ... κ.ο.κ.	χ ΥΠ2.3 Ομάδα Γ (Έργο κλασικής ή μετέπειτα περιόδου): κ.ο.κ χ ΥΠ3: Εκ πρώτης όψεως ανάγνωση (primavista):	
χ.4 Σύνδεση με άλλες μουσικές γνώσεις και δεξιότητες, επιστήμες και τέχνες και με την κοινωνία	Ο μαθητής επιδιώκεται: χ .4.1 Να χ .4.2 Να ... κ.ο.κ.	χ ΥΠ4: Δραστηριότητες ανάπτυξης συμπληρωματικών/υποστηρικτικών γνώσεων και δεξιοτήτων στο πιάνο: ΠΔ1: Συμπληρωματικές Μουσικές Γνώσεις: ΠΔ2: Αυτοσχεδιασμός και δημιουργία στο πιάνο: ΠΔ3: Μουσική Σύμπραξη:	
χ.5 Μουσική δημιουργικότητα και σύμπραξη	Ο μαθητής επιδιώκεται: χ .5.1 Να ... χ .5.2 Να ... κ.ο.κ.	χ ΕΔΜ: <u>Ενδεικτικές δραστηριότητες και μέσα:</u> χ ΕΔΜ1..... χ ΕΔΜ2..... κ.ο.κ.	

Το παραπάνω μοντέλο βασίστηκε σε γενικότερες οδηγίες του Ι.Ε.Π. για την οργάνωσή του σε 4 στήλες και στο κείμενο: Γ.Φ.Σ.Μ.Ο. περιγράφονται λεπτομερώς όλα τα στοιχεία της παραπάνω δομής. Για διευκόλυνση των συντακτών των Π.Σ. και του Ο.Ε., λόγω «σφιχτού» χρονοδιαγράμματος εργασιών, αναπτύχθηκε ολοκληρωμένο πρότυπο του Π.Σ. Υ.Π. για το Επίπεδο 3. Επίσης στο κείμενο: Γ.Φ.Σ.Μ.Ο. αναλύθηκαν διαφορές μεταξύ των Π.Σ.Υ.Π. και Π.Α.Ο.Ε., καθώς και

ενδεικτικοί τρόποι ανάπτυξης της πρακτικής εξερεύνησης της μουσικής και της δημιουργικότητας στο πιάνο (Χρυσοστόμου κ.ά., 2015: 12-28).

Στο Π.Σ. οι πέντε Οργανωτές (1^η στήλη) ομαδοποιούν γνώσεις, δεξιότητες και συμπεριφορές που αναπτύσσουν την ικανότητα του μαθητή να παίζει πιάνο. Ο κάθε Οργανωτής αναλύεται ανά επίπεδο σε επιμέρους στόχους (2^η στήλη) οι οποίοι υλοποιούνται -διακριτά αλλά και διαπλεκόμενοι - μέσα από το Περιεχόμενο (3^η στήλη) του επιπέδου που διακρίνεται σε τέσσερις ενότητες Υποχρεωτικού Περιεχομένου ενώ παράλληλα προσδιορίζεται τι θα αξιολογηθεί και πως στην Αξιολόγηση (4^η στήλη). Ζητούμενο είναι τα Π.Σ. να ενεργούν ως «λειτουργικά συστήματα» για τη δημιουργία ενός πολυδιάστατου μουσικού γραμματισμού όσον αφορά το πιάνο.

Εισήχθησαν αναμορφωμένα και καινοτόμα χαρακτηριστικά σε σχέση με τα αναλυτικά προγράμματα πιάνου του 1995 και 2009, τα οποία συνάδουν με σύγχρονες και θεμελιωμένες θεωρήσεις για τη μουσική ανάπτυξη και τη μουσική εκπαίδευση όπως τη συγκεκριμενοποίηση στόχων μουσικών δεξιοτήτων βάσει της αναπτυξιακής ψυχολογίας, τα συστατικά της μουσικής συμπεριφοράς του Regelski και το μοντέλο των παραμέτρων μουσικής εμπειρίας του Swanwick (Hargreaves, [1986-2001]2004· Sloboda & Davidson, 1996). Έτσι, η φιλοσοφία των νέων Π.Σ. εκφράζεται στα εξής:

- Να προσδιορίζονται δύο αυθύπαρκτα Π.Σ. για τα δύο μαθήματα: Υποχρεωτικό Πιάνο και Πιάνο ως Ατομικό Όργανο Επιλογής, που ωστόσο μπορούν να λειτουργούν αλληλένδετα.
- Να αναδεικνύεται στην πινακοποιημένη δομή η διασύνδεση όλων των στοιχείων των Π.Σ. και η αρίθμηση των στοιχείων να διευκολύνει την αναφορά/παραπομπή τους στον Ο.Ε. Πιάνου και στην εκπαιδευτική πράξη γενικότερα.
- Να υπάρχει πληρέστερη και λεπτομερέστερη περιγραφή μαθητοκεντρικών στόχων ως προς κάθε Οργανωτή και σπονδυλωτή ανέλιξη τους ανά επίπεδο και οι στόχοι να αφορούν γνωστικές και μεταγνωστικές λειτουργίες, δεξιότητες, την ανάπτυξη αυτονομίας στη μελέτη και τη συναισθηματική και ψυχοκινητική ανάπτυξη των μαθητών.
- Να προσδιορίζεται σε εκτενή ανάλυση το Περιεχόμενο σπουδών κάθε επιπέδου με σπειροειδή ανάπτυξη και ενώ συγκεκριμενοποιούνται στοιχεία, όπως κλίμακες, αρπισμοί κτλ., παράλληλα να εξασφαλίζονται πολλαπλοί βαθμοί ελευθερίας στην εξατομικευμένη και διαφοροποιημένη διδασκαλία, π.χ. τα 8-10 κομμάτια κάθε Ομάδας Μουσικών Έργων είναι ενδεικτικά και λειτουργούν ως «σταθμιστές» (benchmarks) του επιπέδου και όχι ως επιβεβλημένη ύλη.
- Να περιλαμβάνονται ποικίλα έργα πιανιστικού ρεπερτορίου διαφόρων ιδιωμάτων με περισσότερα έργα ελλήνων συνθετών, 20ού και 21ου αιώνα.
- Να αναπτύσσεται η νέα ενότητα Υποχρεωτικού Περιεχομένου 4: «Δραστηριότητες ανάπτυξης συμπληρωματικών/υποστηρικτικών γνώσεων και δεξιοτήτων στο πιάνο» με 3 Πεδία Δραστηριοτήτων (βλ. Πίνακα 2).
- Να προτείνονται ποικίλες ενδεικτικές δραστηριότητες και να δίδεται περισσότερη έμφαση στην ανάπτυξη ενός ολόπλευρα καλλιεργημένου πιανίστα και της δημιουργικότητάς του.
- Να εξασφαλίζεται, μέσω των Οργανωτών, της στοχοθεσίας, των δραστηριοτήτων κ.ά., η πλαισιωμένη (contextual) διδασκαλία του πιάνου σε σχέση τόσο με το περιβάλλον ατομικής, συλλογικής, συμμετοχικής και συνεργατικής μάθησης του

Μουσικού Σχολείου (μαθήματα γενικής, μουσικής και αισθητικής παιδείας) όσο και με την κοινωνική πραγματικότητα και το πολιτισμικό περιβάλλον.

- Να συσχετίζονται όλες οι ενότητες Υποχρεωτικού Περιεχομένου με την αξιολόγηση, παρέχοντας όμως δυνατότητες επιλογής στα εξεταζόμενα αντικείμενα.

- Να ενσωματώνονται άτυπες μορφές μάθησης και ανάπτυξης πρακτικών δεξιοτήτων.

Παράλληλα, ορίστηκε να δημιουργηθεί ένας Οδηγός Εκπαιδευτικού, ενιαίος για το Υ.Π. και το Π.Α.Ο.Ε. Στο κείμενο: Γ.Φ.Σ.Μ.Ο. περιγράφονται οι απαιτήσεις διάρθρωσης, επιστημονικού περιεχομένου και παρουσίασης του Ο.Ε. Το χαρακτηριστικό του γνώρισμα, σύμφωνα με τις οδηγίες του Ι.Ε.Π., είναι η ύπαρξη προτάσεων διδακτικών σεναρίων με βάση τα νέα Π.Σ. και η διασύνδεσή τους με τα νέα Π.Σ. Ζητήθηκαν από τους Α.Μ.Ο. να δημιουργήσουν τέσσερα έως έξι τέτοια σενάρια για το πιάνο.

Με τη συνέχιση υλοποίησης της Πράξης εκπονήθηκαν από επιλεγμένους ειδικούς επιστήμονες τα Π.Σ. Υποχρεωτικού Πιάνου και Πιάνου ως Ατομικό Όργανο Επιλογής (Φυτίκα κ.ά., 2015) και ο Οδηγός Εκπαιδευτικού για το Πιάνο (Μαρκέα κ.ά., 2015). Κατά τη συγγραφή της παρούσας τα υπό δημοσίευση Π.Σ. τελικά δημοσιεύτηκαν στην υπ' αρ. 203617/Δ2/11-12-2015 Υπουργική Απόφαση «*Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών Μαθημάτων Μουσικής παιδείας για τα Μουσικά Σχολεία (Γυμνάσια, Λύκεια)*» στο ΦΕΚ 2858/τ.Β'/28-12-2015.

Συμβολή στο πεδίο

Η παρούσα εισήγηση ενημερώνει για το αξιακό πλαίσιο των νέων Προγραμμάτων Σπουδών Υποχρεωτικού Πιάνου και Πιάνου ως Ατομικό Όργανο Επιλογής των Μουσικών Σχολείων και του Οδηγού Εκπαιδευτικού, ώστε αυτά να προσεγγιστούν και να κατανοηθούν σε βάθος για μία εποικοδομητική αξιοποίησή τους από τους εκπαιδευτικούς μουσικής αλλά και για να εγείρουν διάλογο, νέες αναζητήσεις και γόνιμο προβληματισμό για τη διδασκαλία του πιάνου. Ο μουσικός γραμματισμός ως προς το πιάνο έχει ειδική βαρύτητα διότι αφορά το μεγαλύτερο αριθμό ωφελούμενων μαθητών στα Μουσικά Σχολεία. Ενδεικτικά, το 2011-12 στα 42 λειτουργούντα Μουσικά Σχολεία οι 6104 των 7555 μαθητών Γυμνασίου και Λυκείου, παρακολουθούσαν το μάθημα του Υποχρεωτικού Πιάνου, ενώ οι 746 το Πιάνο ως Ατομικό Όργανο Επιλογής, αποτελώντας την 3^η πολυπληθέστερη ομάδα μετά τους 1697 μαθητές κιθάρας και τους 763 μαθητές βιολιού (Καλλιτεχνική Επιτροπή, 2012: 13-14). Η εφαρμογή στην πράξη των νέων Π.Σ. και Ο.Ε. Πιάνου θα καταδείξει τις δυνατότητές τους και κατά πόσο θα ωθήσουν τον εκπαιδευτικό να κάνει τη διδασκαλία και εκμάθηση του πιάνου μία περισσότερο δημιουργική, ελκυστική και αποτελεσματική πορεία μουσικού γραμματισμού.

Βιβλιογραφία

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2006). Η Σύσταση της 18^{ης} Δεκεμβρίου 2006 σχετικά με τις βασικές ικανότητες της δια βίου μάθησης (2006/962/ΕΚ). *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* L/394/10 της 30.12.2006. Ανάκτηση από <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32006H0962>

- N. 3966/2011 «Θεσμικό πλαίσιο των Πρότυπων Πειραματικών Σχολείων, Ίδρυση Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής, Οργάνωση του Ινστιτούτου Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ» και λοιπές διατάξεις.» (ΦΕΚ 118/τ.Α΄/24-5-2011). Αθήνα.
- Υ.Α. υπ΄ αρ. Γ2/3100/8.5.1995 «Αναλυτικό πρόγραμμα πιάνου για τα Μουσικά Γυμνάσια-Λύκεια» (ΦΕΚ 424/τ.Β΄/16.5.1995). Αθήνα: ΥΠ.Π.Ε.Θ.
- Υ.Α. υπ΄ αρ. 68092/Γ7/12-6-2009 «Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών Μαθημάτων Μουσικής Παιδείας για τα Μουσικά Σχολεία (Γυμνάσια)» (ΦΕΚ 1304/τ.Β΄/2.7.2009). Αθήνα: ΥΠ.Π.Ε.Θ.
- Υ.Α. υπ΄ αρ. 203617/Δ2/11-12-2015 «Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών Μαθημάτων Μουσικής παιδείας για τα Μουσικά Σχολεία (Γυμνάσια, Λύκεια)» (ΦΕΚ 2858/τ.Β΄/28-12-2015). Αθήνα: ΥΠ.Π.Ε.Θ.
- Hargreaves, D. ([1986-2001] 2004). *Η Αναπτυξιακή Ψυχολογία της Μουσικής* (Μτφρ. Ε. Μακροπούλου). Αθήνα: Εκδόσεις Fagotto.
- New Zealand Music Examinations Board. *NZMEB Piano Syllabus & Performance Piano Syllabus (ed. 3.12.)*. Wellington. Ανάκτηση από <http://www.nzmeb.org/syllabuses>.
- Sloboda, J., & Davidson, J. (1996). The young performing musician. In I. Deliège & J. Sloboda (Eds.), *Musical Beginnings* (pp. 171-190). Oxford: Oxford University Press.
- Trinity College London. (2014). *Piano Syllabus- Grade Exams 2015-2017*. London. Ανάκτηση από <http://www.trinitycollege.com/resources/?id=5912>.
- Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση & Δια Βίου Μάθηση» (2010). Απόφαση υπ΄ αρ. 11279/28-7-2010 «Ένταξη της Οριζόντιας Πράξης με τίτλο «ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ (Σχολείο 21ου αιώνα) – Νέο πρόγραμμα σπουδών» στους Άξονες Προτεραιότητας 1, 2, 3, - Οριζόντια Πράξη», στις 8 Περιφέρειες Σύγκλισης, στις 3 περιφέρειες Σταδιακής Εξόδου και στις 2 περιφέρειες Σταδιακής Εισόδου, στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ» 2007-2013.». Αθήνα: ΥΠ.Π.Ε.Θ.
- Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση & Δια Βίου Μάθηση» (2011). Απόφαση υπ΄ αρ. 21885/21.12.2011: «1^η Τροποποίηση της Οριζόντιας Πράξης «ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ (Σχολείο 21ου αιώνα) – Νέο πρόγραμμα σπουδών» με κωδικό MIS 295450 στα Επιχειρησιακά Προγράμματα: «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση». Αθήνα: ΥΠ.Π.Ε.Θ.
- Ι.Ε.Π. (2014α). *Η υπ΄ αρ. 5951/6-6-2014 «Πρόσκληση Εκδήλωσης Ενδιαφέροντος για τη δημιουργία Μητρώου Αξιολογητών των Προγραμμάτων Σπουδών, των Οδηγών για τον Εκπαιδευτικό και του νέου εκπαιδευτικού υλικού για το Γενικό Λύκειο, τα Μουσικά και Καλλιτεχνικά Γυμνάσια και Λύκεια.»* (ΑΔΑ: ΒΙΥ00ΞΛΔ-ΤΛΑ). Αθήνα.
- Ι.Ε.Π. (2014β). *Η υπ΄ αρ. πρωτ. 14738/17-12-2014 Κανονιστική Πράξη με την 19-12-2014 ανακοίνωση στο ορθό (ΑΔΑ: 6ΧΙΣΟΞΛΔ-ΞΡΖ) του Δ.Σ. του Ι.Ε.Π. (Απόσπασμα Πρακτικού 74/15-12-2014) όπως τροποποιήθηκε με την υπ΄ αρ. πρωτ. 15238/29/12/2014 κανονιστική Πράξη (ΑΔΑ: ΨΞΙΑΟΞΛΔ-6ΑΠ) του Δ.Σ. του Ι.Ε.Π. (Απόσπασμα Πρακτικού 76/23-12-2014).* Αθήνα.

- Καλλιτεχνική Επιτροπή. (2012). *Απόσπασμα Πράξης της συνεδρίασης με αρ. 101/8-10-2012 για το Θέμα 20: Προγράμματα Σπουδών Μουσικών Σχολείων*.
- Κοκκίδου, Μ. (2009). *Ευρωπαϊκά Μουσικά Προγράμματα Σπουδών: Φιλοσοφικοί Προσανατολισμοί, Τάσεις και Συγκριτική Θεώρηση*. Θεσσαλονίκη: Ελληνική Ένωση για τη Μουσική Εκπαίδευση.
- Μαρκέα, Γ., Μανιτάκη, Θ., Μπαμπαλή, Α., & Χαρατσή, Μ. Ι. (2015). *Οδηγός Εκπαιδευτικού για το Πιάνο (Υποχρεωτικό Πιάνο και Πιάνο ως Ατομικό Όργανο Επιλογής) του Θεματικού Πεδίου: Μουσικά Όργανα Γυμνασίου (Πιάνο) Μουσικών Σχολείων*. Αθήνα: ΙΕΠ.
- Μπονίδης, Κ. (2014). *Το περιεχόμενο του σχολικού βιβλίου ως αντικείμενο έρευνας. Διαχρονική εξέταση της σχετικής έρευνας και μεθοδολογικές προσεγγίσεις*. Αθήνα: Εκδόσεις: Μεταίχμιο.
- Φυτίκα, Α., Σπυράκου, Ε., Κολιάδη, Α., Τσομάκου, Γ., & Ντριγκόγια, Β. (2015). *Πρόγραμμα Σπουδών Υποχρεωτικού Πιάνου και Πρόγραμμα Σπουδών Πιάνου ως Ατομικό Όργανο Επιλογής του Θεματικού Πεδίου: Μουσικά Όργανα Γυμνασίου (Πιάνο) Μουσικών Σχολείων*. Αθήνα: ΙΕΠ.
- Χρυσοστόμου, Σ., Γεωργουλή, Σ., Ζεπάτου, Β., Κατηρτζόγλου, Σ., Μεταλληνός, Π., & Ραφτάκης, Σ. (2015). *Γενική φιλοσοφία και σκοποί του Προγράμματος Σπουδών του Θεματικού Πεδίου 'Μουσικά Όργανα' σύμφωνα και με τα διεθνή πρότυπα γνώσεων – δεξιοτήτων – ικανοτήτων, Άξονες και κριτήρια για τη σύνταξη των νέων Προγραμμάτων Σπουδών και των Οδηγών για τον Εκπαιδευτικό με βάση το Ωρολόγιο Πρόγραμμα στο πλαίσιο της Πράξης «ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ (Σχολείο 21ου αιώνα) – Νέο Πρόγραμμα Σπουδών» με κωδικό ΟΠΣ 29540 του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής*. Αδημοσίευτη εργασία. Αθήνα: Ι.Ε.Π.

Νομοθετικά έγγραφα

- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2006). Η Σύσταση της 18^{ης} Δεκεμβρίου 2006 σχετικά με τις βασικές ικανότητες της δια βίου μάθησης (2006/962/ΕΚ). *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* L/394/10 της 30.12.2006.
- Ν. 3966/2011 «*Θεσμικό πλαίσιο των Πρότυπων Πειραματικών Σχολείων, Ίδρυση Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής, Οργάνωση του Ινστιτούτου Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ» και λοιπές διατάξεις.*» (ΦΕΚ 118/τ.Α'/24-5-2011). Αθήνα.
- Υ.Α. υπ' αρ. 203617/Δ2/11-12-2015 «*Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών Μαθημάτων Μουσικής παιδείας για τα Μουσικά Σχολεία (Γυμνάσια, Λύκεια)*» (ΦΕΚ 2858/τ.Β'/28-12-2015). Αθήνα: ΥΠ.Π.Ε.Θ.
- Υ.Α. υπ' αρ. 68092/Γ7/12-6-2009 «*Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών Μαθημάτων Μουσικής Παιδείας για τα Μουσικά Σχολεία (Γυμνάσια)*» (ΦΕΚ 1304/τ.Β'/2.7.2009). Αθήνα: ΥΠ.Π.Ε.Θ.
- Υ.Α. υπ' αρ. Γ2/3100/8.5.1995 «*Αναλυτικό πρόγραμμα πιάνου για τα Μουσικά Γυμνάσια –Λύκεια*» (ΦΕΚ 424/τ.Β'/16.5.1995). Αθήνα: ΥΠ.Π.Ε.Θ.